

Поточний стан справ у системі недержавного пенсійного забезпечення (за підсумками 2006 року)

Протягом 2006 року тривала тенденція збільшення кількості установ, які надають послуги в системі недержавного пенсійного забезпечення в цій сфері. На кінець 2006 року до Державного реєстру фінансових установ (Держреєстру) було внесено інформацію про 79 недержавних пенсійних фондів (НПФ) та 41 адміністратора НПФ (табл.1), тобто протягом року зареєстровано 25 нових НПФ та 4 адміністратора НПФ.

Таблиця 1.

Кількість НПФ та адміністраторів НПФ у Держреєстрі

<i>Реєстрація суб'єктів системи недержавного пенсійного забезпечення</i>	2005	2006
Кількість НПФ на кінець періоду	54	79
Кількість адміністраторів на кінець періоду	37	41
Внесено інформацію до Держреєстру протягом року у т.ч.	40	29
<i>недержавні пенсійні фонди</i>	33	25
<i>адміністраторів НПФ</i>	7	4

Інформація щодо ліцензування адміністраторів недержавних пенсійних фондів наведена у таблиці 2.

Таблиця 2.

Ліцензування адміністраторів недержавних пенсійних фондів у 2006 році

Вид діяльності, на яку видаються ліцензії	Кількість діючих ліцензій станом на початок року	на кінець 2006 р. (наростаючим підсумком з початку року)			Кількість діючих ліцензій станом на кінець періоду
		видано ліцензій	анульовано ліцензій	сума сплачена до бюджету за ліцензування	
	шт.	шт.	шт.	тис. грн.	шт.
Проведення діяльності з адміністрування недержавних пенсійних фондів	27	6	1	180,0	32

Загальний розподіл пенсійних фондів по регіонах України залишається відносно сталим. Найбільша кількість недержавних пенсійних фондів зареєстрована в м. Києві – 49 з 79. Решта розміщена в регіонах (Дніпропетровська обл. - 8, м. Харків – 4, Донецька обл. – 6, м. Львів – 4, м. Сімферополь -1, м. Суми – 1, м. Івано-Франківськ – 4, м. Черкаси – 1, м. Херсон - 1).

Більшість адміністраторів НПФ також зареєстровано в м. Києві – 29 із 41. Решта розміщена в регіонах, а саме: Дніпропетровська обл. – 2, м. Львів – 3, м. Харків – 3, м. Донецьк – 2, м. Суми – 1, м. Івано-Франківськ – 1.

Станом на 01.01.07 Держфінпослуг видано 32 ліцензії на провадження діяльності з адміністрування пенсійних фондів. Із суб'єктів, які отримали ліцензію на провадження діяльності з адміністрування: 8 – професійні адміністратори (які мають тільки ліцензію на провадження діяльності з адміністрування пенсійних фондів); 7 – осіб, які отримали ліцензію на провадження діяльності з адміністрування пенсійних фондів та ліцензію на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів – діяльність з управління активами, а саме управління активами пенсійних фондів; 17 – осіб, які отримали ліцензію на здійснення діяльності з адміністрування та ліцензію на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів – діяльність з управління активами, а саме управління активами пенсійних фондів та інститутів спільного інвестування.

На кінець 2006 року 19,5% загального обсягу статутних капіталів адміністраторів, які отримали ліцензії на здійснення адміністрування недержавних пенсійних фондів, належить нерезидентам.

13 з 32 адміністраторів недержавних пенсійних фондів та 15 із 42 компаній з управління активами, які уклали договори щодо обслуговування НПФ, надають послуги більше, ніж одному пенсійному фонду.

Крім того, станом на 31.12.06 погоджено членів рад 88 недержавних пенсійних фондів; зареєстровано 76 інвестиційних декларацій недержавних пенсійних фондів.

На кінець 2006 року загальна кількість учасників недержавних пенсійних фондів за укладеними контрактами, в тому числі в НПФ, які діяли до 2005 року, зростає, порівняно з початком року більше, ніж удвічі і становила 193 335 фізичних осіб, з яких 92,7 % (179 144 особи) - учасники „нових” недержавних пенсійних фондів (рис.1).

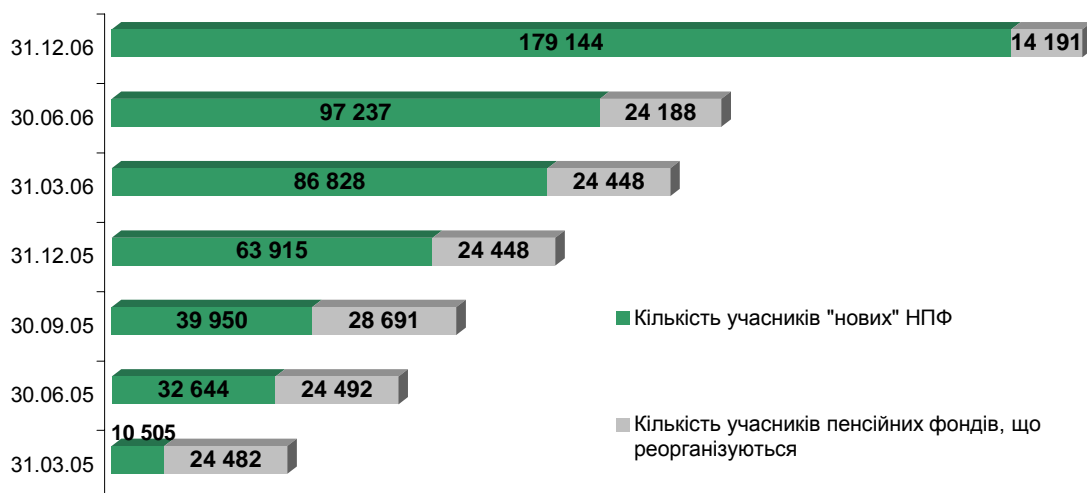

Рис. 1. Динаміка кількості учасників НПФ

При цьому 73% учасників пенсійних фондів мають „активні” індивідуальні пенсійні рахунки, тобто це учасники, на користь яких відповідно до умов пенсійних контрактів протягом звітного періоду фактично сплачуються пенсійні внески.

Зростання загальної кількості укладених пенсійних контрактів відбувається за рахунок вкладників «нових» НПФ (як юридичних, так і фізичних осіб), рис.2. Крім того, серед вкладників фізичних осіб значна частина осіб, які здійснюють переукладання договорів із пенсійними фондами, які перебувають в стадії реорганізації.

Рис.2 Динаміка кількості укладених пенсійних контрактів „новими” НПФ та НПФ, що реорганізуються

Станом на 31.12.06 адміністраторами недержавних пенсійних фондів було укладено 41 527 пенсійних контрактів з 29 473 вкладниками. З них, 13010 пенсійних контрактів – з 1098 вкладниками-юридичними особами, в тому числі 13001 пенсійний контракт укладено 1097 вкладниками „нових” НПФ та 9 пенсійних контрактів – з 1 вкладником фондів, які перебувають у стадії реорганізації.

З 28375 вкладниками-фізичними особами було укладено 28 517 пенсійних контрактів, з яких 14 874 пенсійних контракти уклали 14731 фізична особа – вкладник „нових” НПФ.

Найбільша кількість вкладників-фізичних осіб, які і у минулому звітному періоді – вкладники відкритих пенсійних фондів (99,1%) (рис.3). Вагомим фактором, що стимулює до участі у системі недержавного пенсійного забезпечення, є поширення соціальної реклами та реклами послуг недержавних пенсійних фондів, що здійснюється адміністраторами пенсійних фондів у засобах масової інформації та в мережі Інтернет. На кінець 2006 року

Держфінпослуг погоджено 110 рекламних матеріали, які планують розповсюджувати суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення.

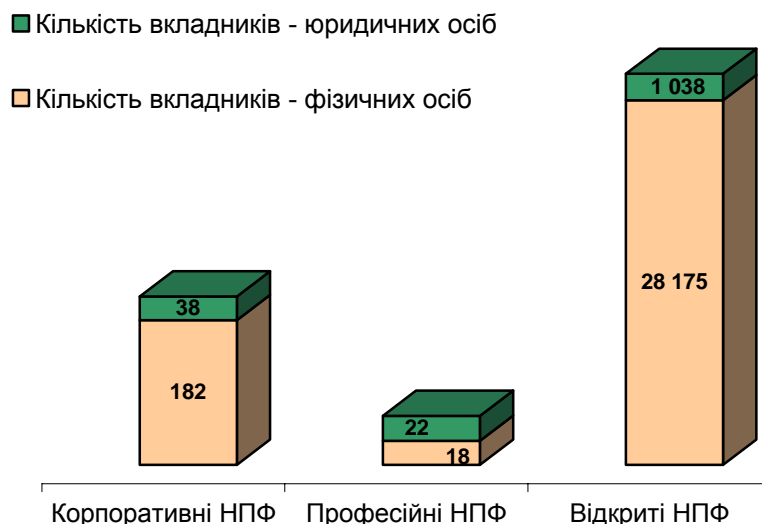

Рис.3 Кількість вкладників НПФ за видами НПФ станом на 31.12.06

Узагальнивши показники щодо кількості вкладників та учасників за видами недержавних пенсійних фондів, можна зробити висновки про середню кількість учасників, на користь яких одним вкладником здійснюється укладення пенсійних контрактів в залежності від виду НПФ. Так, одним вкладником корпоративних НПФ в середньому укладено пенсійні контракти на користь 61 учасника, професійного НПФ - 482 учасників, відкритих НПФ – на користь 5 учасників. (рис.4)

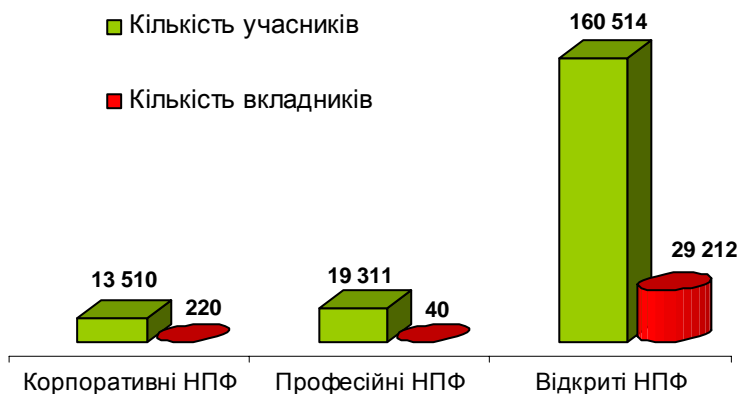

Рис. 4. Кількість вкладників та учасників за видами НПФ станом на 31.12.06

З огляду на суми пенсійних внесків, сплачених вкладниками відповідно укладених пенсійних контрактів, можна зробити висновок про середній розмір внесків сплачених на користь одного учасника. Протягом 2006 року, вкладниками корпоративних НПФ у середньому на користь одного учасника сплачено - 1866,5 грн., вкладниками професійних НПФ – 865 грн., вкладниками відкритих НПФ – 226,7 грн. У більшості випадків, ця сума частково сплачується за рахунок коштів роботодавця і частково за рахунок самого

учасника. На кінець 2006 року найбільша питома вага сплачених внесків належить саме вкладникам відкритих пенсійних фондів, а саме 52,2% пенсійних внесків. (Рис.5).

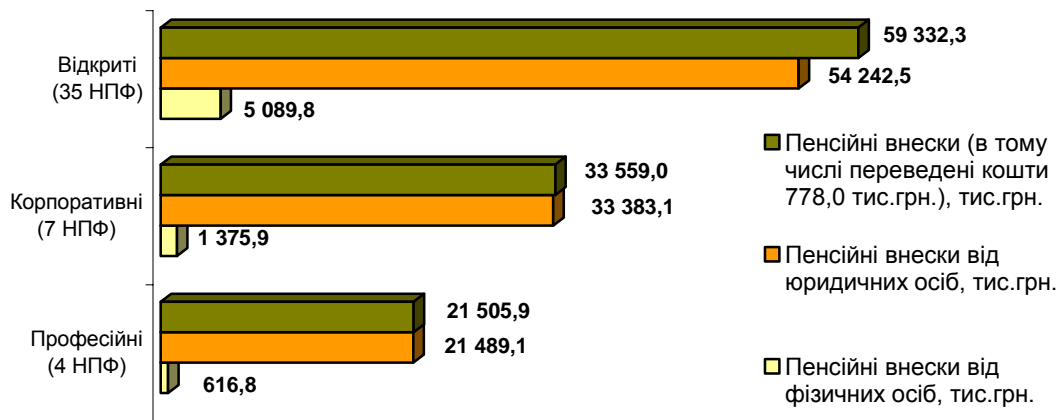

Рис.5. Пенсійні внески за видами НПФ станом на 31.12.06

На кінець 2006 року, як і в попередні роки, серед учасників НПФ більшість осіб віком від 40 до 55 років – 43% (у 2005 р. – 44,2%). Слід відзначити поступове зростання частки учасників НПФ віком до 25 років з 8% у 2005 році до 14% у 2006 році та зменшення частки вікової групи старше 55 років до 7% (у 2005 році – 13,3%).

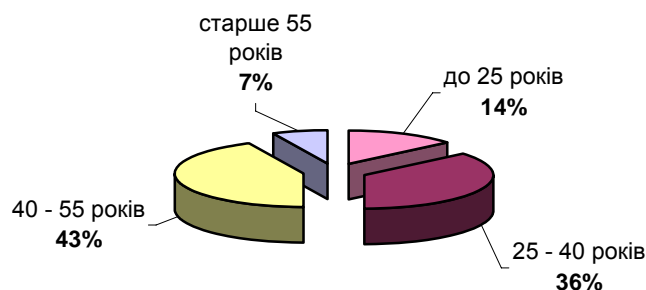

Рис.6. Розподіл учасників НПФ за віковими групами

Крім того, 50,4 % учасників НПФ, за укладеними пенсійними контрактами є чоловіки. У вікових групах від 25 до 40 років та від 40 до 55 років, переважна більшість – чоловіки (відповідно 52% та 56%). В інших вікових групах співвідношення учасників інше: у вікових групах до 25 років та старше 55 років більшість – жінки (відповідно 56% та 74%).

Щодо середніх сум накопичень на ІПР учасників, то найбільші показники у всіх вікових групах - у чоловіків, з найвищим значенням 924 грн. в групі чоловіків старших 55 років. У жінок, найбільший середній розмір накопичень на суму 677,9 грн. в групі від 40 до 55 років.

Загальна сума активів, сформованих пенсійними фондами станом на 31.12.06 становить 137 369,2 тис. грн., 89% яких (122 230,3 тис. грн.) – активи „нових” пенсійних фондів.

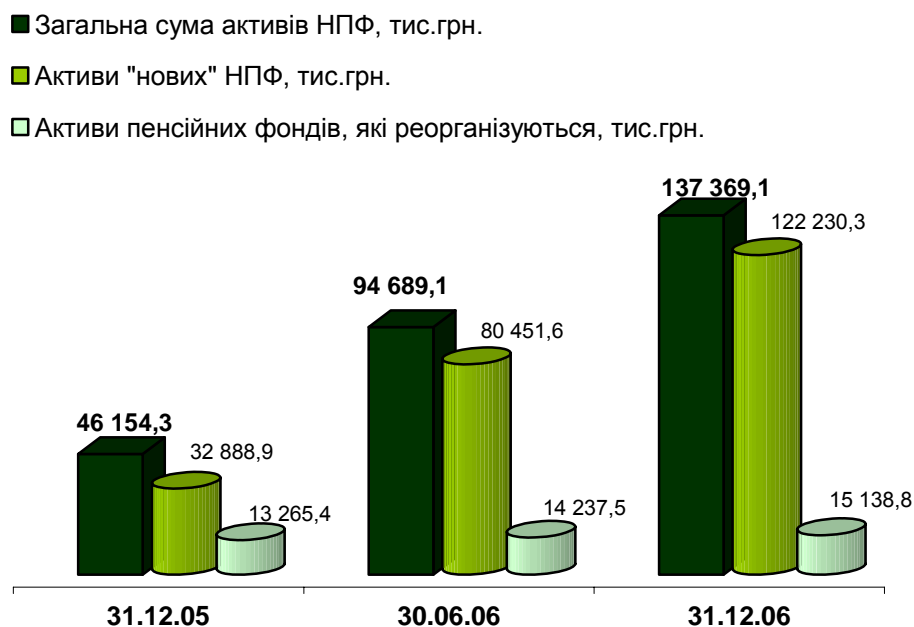

Рис.7. Динаміка активів недержавних пенсійних фондів

Порівняно з 2005 роком, активи „нових” пенсійних фондів зросли у 3,7 разів. При цьому активи пенсійних фондів, що перебувають у стадії реорганізації, зросли лише на 14,1%. Основний приріст обсягу активів у системі недержавного пенсійного забезпечення відбувається за рахунок зростання кількості „нових” НПФ та нарощування активів саме цими фондами, а також коштів учасників переведених із пенсійних фондів, які не прийняли рішення про реорганізацію.

Структура інвестованих пенсійних активів (13 969,9 тис.грн., включаючи активи «нових» НПФ та НПФ, які реорганізуються) наведена рис.8, з яких:

- 40,97% інвестиційного портфелю фондів - облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України на суму 53 657,9 тис.грн. При цьому, термін погашення по облігаціях в межах від 23.01.07 до 04.12.15. Облігації підприємств – емітентів, які відповідно до процедури ПФТС включені до Котирувального листа 3 рівня лістингу ПФТС, складають в структурі „облігаційного” портфелю пенсійних фондів 94,3%, до Котирувального листа 2 рівня лістингу ПФТС – 4,6%, решта 1,1% включені до Котирувального листа 1 рівня лістингу ПФТС. Мінімальна дохідність до погашення на дату виконання угод за такими цінними паперами становить 11,74%, максимальна – 23,44%. Середня поточна купонна ставка – 14,36%;

- 35,76% інвестиційного портфелю фондів або 46 835,4 тис.грн. розміщено на банківських депозитах (в одному чи декількох банках). Відхилення від середньозваженої ставки Національного банку України за депозитами в

національній валюті складає в середньому від 2,8 до 11,3 %. У середньому депозити розміщені терміном від 3 місяців до 3 років, середня ставка за депозитами складає 13,4%;

- 12,11% інвестиційного портфелю фондів або 15 865,2 тис.грн. становлять акції українських емітентів (загалом це прості іменні акції). Акції, включені до Котирувального листа 1 рівня лістингу ПФТС складають в структурі портфелю пенсійних фондів 21%, решта включена до Котирувальних листів 2 та 3 рівня лістингу ПФТС (відповідно 23% та 56%). На рис.9. наведена структура вкладень в акції українських емітентів за галузями емітентів.

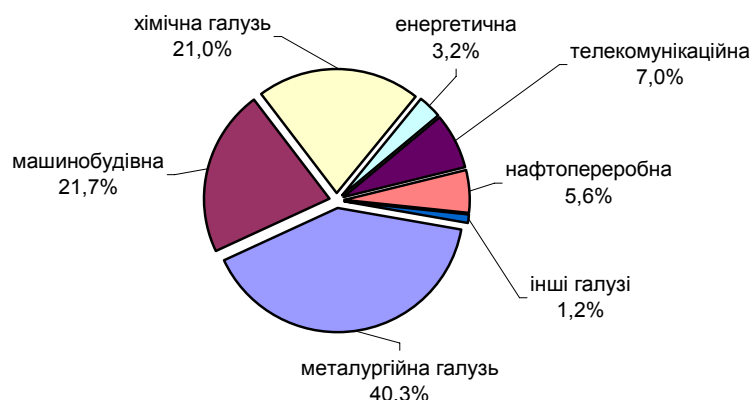

Рис.9. Структура придбаних акцій українських емітентів в розрізі галузей

- 3,23% інвестиційного портфелю - банківські метали на суму 4 234,5 тис.грн.;
- 1,58% інвестиційного портфелю або 2 072,6 тис.грн. - цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України;

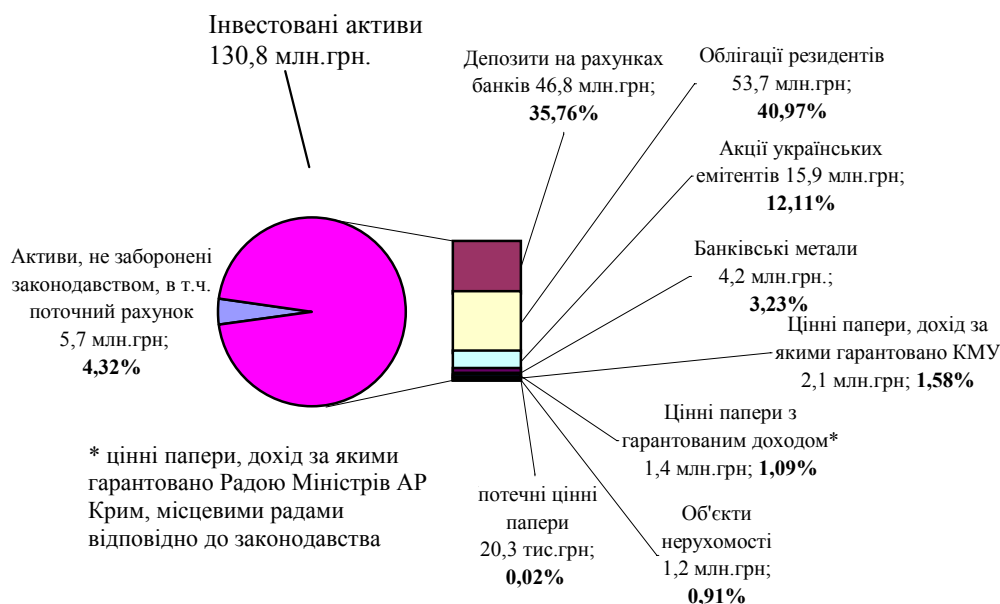

Рис.8. Структура інвестованих на 31.12.06 пенсійних активів

- 1,09% інвестиційного портфелю фондів або 1 424,7 тис.грн - цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою Міністрів Автономної Республіки Крим та місцевими радами відповідно до законодавства;
- 0,91% інвестиційного портфелю фонду або 1 195,7 тис.грн. інвестовано в об'єкти нерухомості;
- 0,02% інвестиційного портфелю або 20,3 тис.грн. - іпотечні цінні папери;
- 4,32% інвестиційного портфелю або 5 663,6 тис.грн. - інші види активів, не заборонені законодавством (кошти на поточному рахунку та ін.).

32 НПФ (74% діючих НПФ), привели структуру активів до визначеного законодавством рівня диверсифікації. Це, перш з все, обумовлено специфікою застосування строків відповідно встановлення вимог щодо складу та структури активів, а саме, застосування цих вимог через 18 місяців з моменту реєстрації пенсійного фонду як фінансової установи. Крім того, з огляду на незначні накопичення активів деякими НПФ та необхідність збереження коштів учасників, ДКЦПФ переглядаються строки диверсифікації, які в окремих випадках подовжуються.

На кінець 2006 року недержавними пенсійними було інвестовано 95,3% сумарного обсягу активів (табл. 3).

Таблиця 3.

Структура інвестування сумарних активів НПФ станом на 31.12.06

	Сума інвестицій, тис. грн.	Частка інвестицій у загальному обсязі пенсійних активів, %
Пенсійні активи всього, у т.ч.	137369,1	100%
Інвестовані пенсійні активи, з них	130 969,9	95,3%
грошові кошти на депозитах банків	46 835,4	34,1%
цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою Міністрів АР Крим, місцевими радами	1 424,7	1,0%
цінні папери, дохід за якими гарантовано КМУ	2 072,6	1,5%
облігації українських емітентів	53 657,9	39,1%
акції українських емітентів	15 865,2	11,5%
іпотечні цінні папери	20,3	0,015%
об'єкти нерухомості	1 195,7	0,9%
банківські метали	4 234,5	3,1%
активи не заборонені законодавством	5 663,6	4,1%

Таким чином, структура інвестицій пенсійних активів в цілому на ринку недержавного пенсійного забезпечення відповідає вимогам законодавства щодо обмеження інвестування пенсійних активів, а саме:

Напрями інвестування пенсійних активів	Частка інвестицій у загальному обсязі пенсійних активів, %
грошові кошти на депозитах банків	до 40%
цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою Міністрів АР Крим, місцевими радами	до 20%
цінні папери, дохід за якими гарантовано КМУ	до 50%
облігації українських емітентів	до 40%
акції українських емітентів	до 40%
іпотечні цінні папери	до 10%
об'єкти нерухомості	до 10%
банківські метали	до 10%
активи не заборонені законодавством	до 5%

Разом з тим є фактори, які стримують перехід до диверсифікації активів пенсійних фондів та впливають на формування активів відповідно до встановлених законодавством вимог:

- необхідність стимулювання добровільного розвитку рейтингування на підставі добровільного розкриття інформації;

- необхідність створення та забезпечення функціонування ринкового середовища, зокрема, розширення переліку інвестиційних інструментів, що дозволені до інвестування пенсійних активів, випуск цільових державних цінних паперів, захищених від інфляції; поліпшення стану корпоративного управління на вітчизняних підприємствах

- необхідність розширення фінансового інструментарію для діяльності НПФ, який забезпечує надійність та прийнятну доходність.

Виплати в системі недержавного пенсійного забезпечення здійснюються, в основному, пенсійними фондами, які перебувають у стадії реорганізації.

Станом на 31.12.06 пенсійними фондами було сукупно здійснено пенсійних виплат (одноразових та виплат на визначений строк) 3 787 особам на суму 3 993,2 тис.грн. Таким чином, майже 2% учасників від загальної їх кількості отримали пенсійні виплати.

Пенсійними фондами, які перебувають в стадії реорганізації було здійснено пенсійних виплат 2986 учасникам на загальну суму 2 530,2 тис.грн., з них 18 08,6 тис.грн. за одноразовими виплатами 1230 особам.

„Новими” фондами було здійснено пенсійних виплат 801 учаснику на загальну суму 1 463 тис.грн., у тому числі одноразові виплати на суму 1 455,1 тис.грн. 800 учасникам (Рис.8)

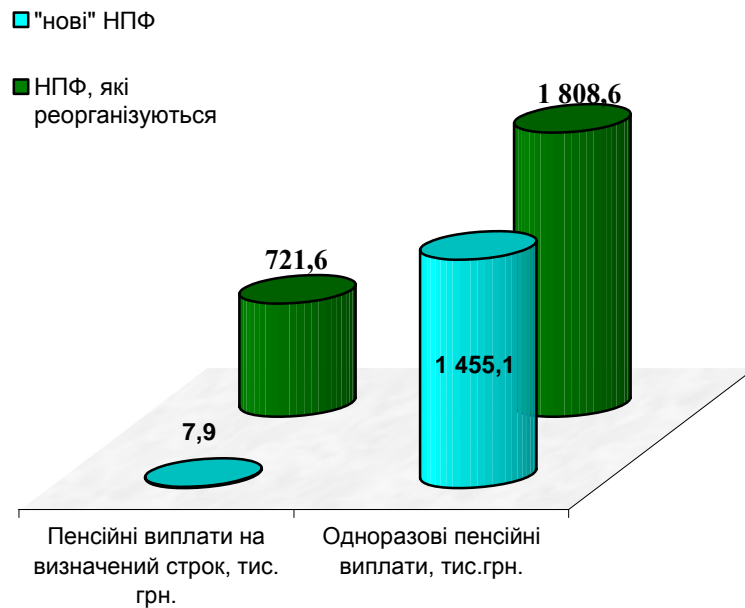

Рис. 8. Виплати в системі недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.06.

Пенсійні активи, що накопичуються у пенсійному фонді, можуть бути використані виключно для цілей інвестиційної діяльності фонду, виконання зобов'язань фонду перед його учасниками та оплати витрат, пов'язаних із здійсненням недержавного пенсійного забезпечення.

Станом на 31.12.06 витрати, які відшкодовані за рахунок активів пенсійного фонду складають 6 084,2 тис.грн, або 4,43% загальної суми активів пенсійних фондів.

Основна частина витрат припадає на оплату послуг адміністратора (3 949 тис.грн. або 64,9% від загальної суми витрат), включаючи оплату рекламних та агентських послуг, пов'язаних з функціонуванням пенсійного фонду, та витрат на оприлюднення інформації про його діяльність. При цьому, середнє по НПФ значення тарифів на оплату послуг адміністратора - 3,85% від пенсійних внесків, що на 2,15 процентних пункта менше, визначених законодавством тарифів на оплату послуг адміністратора.

Витрати на сплату винагороди за надання послуг з управління активами пенсійного фонду становлять 1857,9 тис.грн (30,5% від загальної суми витрат), середній по НПФ розмір винагороди за надання послуг з управління активами – 1,94% від вартості чистих активів НПФ.

Оплата послуг зберігача, який здійснює відповідальне зберігання активів пенсійного фонду – 142,2 тис.грн (2,34% від загальної суми витрат). При цьому по НПФ середній розмір тарифів на оплату послуг зберігача складає 0,31% від вартості чистих активів НПФ.

Крім того, за рахунок пенсійних активів сплачені послуги торговців цінними паперами – 105,4 тис.грн. (1,73% від загальної суми витрат), послуги з проведення планових аудиторських перевірок пенсійного фонду – 19,9 тис.грн. (0,33%), інші послуги – 9,8 тис.грн. (0,16%) (рис.9).

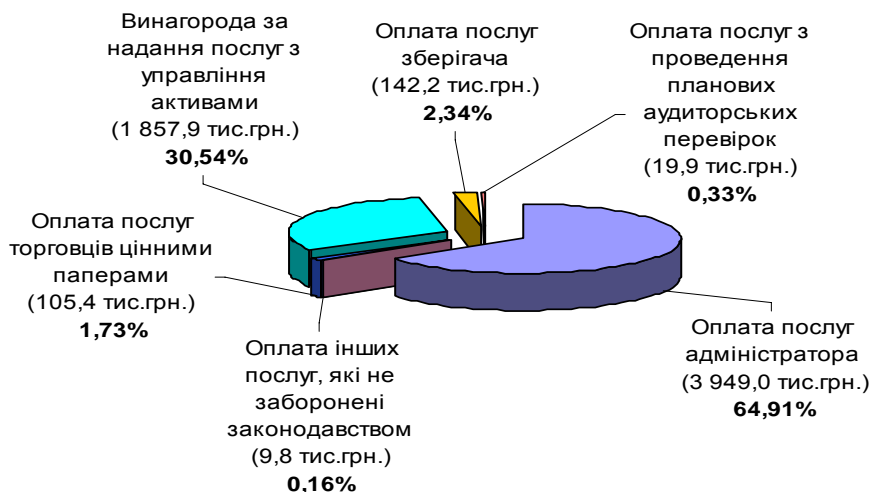

Рис.9. Структура витрат, відшкодованих за рахунок активів НПФ

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів (табл. 3.) свідчать про подальший розвиток та становлення накопичуваної системи пенсійного забезпечення в Україні.

Таблиця 3.

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів

Показники	2005 р.	2006 р.	Темпи приросту (зниження), %
			2006/2005
Кількість недержавних пенсійних фондів (НПФ)	54	79	46,3%
НПФ, створені до набрання чинності Законом „Про недержавне пенсійне забезпечення” знаходяться в стані реорганізації	2	2	–
Кількість адміністраторів НПФ	37	41	10,8%
Показники діяльності			
Кількість учасників за укладеними контрактами	88 363	193 335	118,8%
- в тому числі у НПФ, що реорганізуються	24 448	14 191	-42,0%
Пенсійні активи всіх НПФ, млн.грн.	46,2	137,4	197,4%
- в тому числі НПФ, що реорганізуються	13,3	15,1	13,5%
Пенсійні внески всіх НПФ (накопичені), млн.грн.:	36,5	115,2	215,6%
i) від фізичних осіб	2,2	5,3	140,9%
ii) від юридичних осіб	34,2	109,1	219,0%
iii) переведені з іншого фонду	0,1	0,8	700,0%
В тому числі пенсійні внески до НПФ, що реорганізуються, млн.грн.:	5,5	5,5	–
- від фізичних осіб	1,0	1,0	–
- від юридичних осіб	4,5	4,5	–
Пенсійні виплати усіма НПФ, млн.грн.	1,7	4,0	135,3%
i) на визначений строк	0,5	0,7	40,0%
ii) одноразові	1,2	3,3	175,0%
В тому числі пенсійні виплати тими НПФ, що реорганізуються, млн.грн.:	1,5	2,5	66,7%
- на визначений строк	0,5	0,7	40,0%
- одноразові	1,0	1,8	80,0%

Основні показники діяльності недержавних пенсійних фондів у розрізі регіонів України наведено у таблиці 4.

Таблиця 4.

Основні показники діяльності недержавних пенсійних фондів у розрізі регіонів України

Області	Кількість діючих НПФ	Загальна сума активів, тис. грн.	Пенсійні внески, тис. грн.	Кількість вкладників - фізичних осіб	Кількість вкладників - юридичних осіб	Кількість учасників НПФ, осіб
АР Крим	1	42 518,0	38 431,5	0	2	3 653
Вінницька	-	-	-	-	-	-
Волинська	-	-	-	-	-	-
Дніпропетровська	2	10 807,4	9 555,9	25	17	30 101
Донецька	4	214 860,0	191 159,9	134	47	4 970
Житомирська	-	-	-	-	-	-
Закарпатська	-	-	-	-	-	-
Запорізька	-	-	-	-	-	-
Івано-Франківська	3	5 805,4	4 675,5	860	34	3 555
Кіровоградська	-	-	-	-	-	-
Київ	29	1 084 239,7	893 885,8	27 339	954	149 760
Луганська	-	-	-	-	-	-
Львівська	3	15 615,5	13 930,7	14	38	1 192
Миколаївська	-	-	-	-	-	-
Одеська	-	-	-	-	-	-
Полтавська	-	-	-	-	-	-
Рівненська	-	-	-	-	-	-
Сумська	-	-	-	-	-	-
Тернопільська	-	-	-	-	-	-
Харківська	1	110,0	107,9	15	5	91
Херсонська	-	-	-	-	-	-
Хмельницька	-	-	-	-	-	-
Черкаська	1	5,5	5,5	3	1	13
Чернівецька	-	-	-	-	-	-
Чернігівська	-	-	-	-	-	-
В цілому по Україні	44	1 373 961,4	1 151 752,7	28 375	1 098	193 335